

ANMELDELSER OG LITTERATURNYT

Ved cand. scient. pol. Svend Auken, professor H. P. Clausen, arkivar, cand. mag. Ole Degn, overarkivar, dr. phil. Vagn Dybdahl, arkivar, cand. mag. Ib Gejl, arkivar, cand. mag. Finn H. Lauridsen, amanuensis, cand. mag. Henning Poulsen, bibliotekar, dr. phil. Helge Søgaard og arkivar, cand. mag. Paul G. Ørberg.

Troels Dahlerup (udg.): Det kgl. rettertings domme og rigens forfølgninger fra Christian III's tid. I-II. (Selskabet for udgivelse af Kilder til dansk Historie, 1959 og 1969). XII + 940, XVI + 896 s.

Med professor, dr. theol. Troels Dahlerup som udgiver foreligger nu to bind af den omfangsrige udgave af det kgl. rettertings domme og rigens forfølgninger fra Christian 3.s tid.

Kongens retterting var forgænger for den i 1660 indførte Højesteret, og materialet fra domstolens virke er derfor en kilde af central betydning. Fra det tidspunkt, udgavens domme begynder, 1536, bestod kongens retterting normalt af kongen og rigsrådet, hvortil kom en særlig afdeling, der hørte under rigens kansler, og som tog sig af forfølgningen med rigens rets dele, dvs. den eksekutive forfølgning ved indførsel i ejendom.

De to bind indeholder materialet fra rettertingsarkivet henholdsvis fra årene 1537-40 og 1541-44. Materialet i protokolrækkerne er i sig selv noget uoverskueligt, idet det omfatter tre hovedgrupper, herredagsdombøgerne, rigens dombøger og forfølgningsbøgerne – hvortil endelig kommer dokumenter og akter – og det er indført i en noget rodet orden i protokolrækkerne; i udgaven er de tre hovedgrupper samlet hver for sig. Hver dom er af udgiveren forsynet med en indledning med datoangivelse og en kort angivelse af sagens parter,

dens genstand og udfald samt kildehenvisning. Til sager, der behandler komplicerede familieforhold, er der i mange tilfælde vedføjet en stamtafle, således at man lettere kan følge med i kildens fremstilling.

I de enkelte rækker er der flere overlapninger og lakuner, og Troels Dahlerup har udført et stort arbejde med udredning af de kronologiske forhold og med opsporing af materiale i andre arkiver til udfyldning af lakuner og belysning af tekstkritiske problemer. Med udgaven har man materialet i en lettilgængelig form, med henvisninger til de forskellige protokolrækker og med udførlige person- og stedregistre, et værdifuldt juridisk sagregister og et lovregister, som anfører de love, der citeres i materialet. De to tykke bind viser, at kongens rettertings domme vil blive et omfangsrigt værk af interesse for mange, socialhistorikere, retshistorikere, kulturhistorikere, personalhistorikere.

Ole Degn

Svend Gissel: Landgilde og udsæd på Sjælland i de store mageskifters tidsalder. Retrospektive studier i landbo- og bebyggelseshistorie. (Landbohistoriske skrifter 3, Landbohistorisk Selskab, 1968). 444 s.

Førstebibliotekar Svend Gissels store disputats om forholdet mellem landgilde og udsæd er et fornemt eksempel på en klassisk akademisk afhand-